

Begrippen Bespiegeling Hoofdstuk 3

altaar	Tafel in een tempel of kerk waar rituelen worden uitgevoerd of offers worden gebracht.
altaarstuk	Kunstwerk dat op het altaar wordt geplaatst. Vaak een paneel of een veelluik met een aantal panelen, waarop heiligen of Bijbelse voorstellingen zijn afgebeeld.
apostel	Elk van de twaalf leerlingen en volgers van Christus, de eerste verspreiders van het christelijke geloof.
basse danse	Statige dans, vooral populair als hofdans in de veertiende en vijftiende eeuw, waarbij de voeten altijd laag (Frans: <i>basse</i>) blijven.
cantus firmus	Hoofdmelodie die uitgangspunt is in de meerstemmige (polyfone) compositietechniek.
centraalbouw	Symmetrisch bouwplan waarbij een gebouw een duidelijk midden heeft. Het grondplan is bijvoorbeeld een cirkel, een veelhoek of een kruis met gelijke armen, vaak overdekt met een koepel. In West-Europa veel toegepast in kerken vanaf de renaissance.
fresco	Muur- of plafondschildering aangebracht op een natte kalklaag (<i>al fresco</i>) waardoor pigmenten bij droging in de muur trekken.
gilde	Samenwerkingsverband van ambachtlieden met hetzelfde beroep in een stad.
gregoriaans	Benaming van de eenstemmige Latijnse onbegeleide kerkzang in de Katholieke Kerk.
handschrift	Document dat met de hand is geschreven, voorafgaand aan de uitvinding van de boekdrukkunst.
hof	Paleis en huishouden van een vorst, paus of burgerlijk machthebber.
humanisme	Intellectuele, literaire en wetenschappelijke beweging van de veertiende tot de zestiende eeuw, die elke vorm van kennis wil baseren op de literatuur en cultuur van de klassieke oudheid. De mens is Gods evenbeeld en moet zelf vorm geven aan zijn toekomst (en komt 'naast' God/Christus te staan).
kathedraal	De eigen kerk van de bisschop in zijn bisdom, ook wel dom genoemd.
klassieke oudheid	Aanduiding in de Westerse geschiedschrijving van de periode van de Griekse en Romeinse beschaving van ca. 500 voor Christus tot 500 na Christus.
lijnperspectief	Weergave van de ruimte op een plat vlak, toegepast vanaf de renaissance. Uitgangspunt is de regelmatige verkleining naar een verdwijnpunt

	(vluchtpunt) op de horizon. Wordt ook wel centraal perspectief genoemd.
manuscript	Documenten die met de hand geschreven zijn voor de uitvinding van de boekdrukkunst. Handschriften gebundeld tot een boek worden 'codex' genoemd.
mecenas	Persoon die geld beschikbaar stelt voor het maken of behouden van kunst, bijvoorbeeld door het verstrekken van opdrachten, het verzamelen van kunst, het financieren van opleidingen, etc.
middenschip	In een kerk met als plattegrond een kruisvorm, is het middenschip het deel van de kerk dat in de lengte-as is gebouwd en omgeven wordt door de zijbeuken.
mis	Liturgie of dienst in de Katholieke Kerk met vaste terugkerende onderdelen waaronder ook delen die gezongen kunnen worden zoals het Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus en Agnus Dei.
moresque	Snelle, beweeglijke dans in twee- of driedelige maat. Oorspronkelijk een zwaarddans. De mannelijke dansers zijn vaak verkleed als 'Moren' met kleurrijke kostuums met belletjes eraan. Populaire volksdans van vijftiende tot achttiende eeuw.
palazzo	In Italië is een palazzo een groot prestigieus gebouw als woon-en werkpaleis voor gezaghebbende families of als hoofdkwartier van instellingen.
pantomime	Een vorm van toneelspelen waarbij acteurs een situatie of verhaal uitbeelden met overdreven of gestileerde gebaren, mimiek en lichaamstaal. De vaak wit geschminkte acteurs spreken niet en gebruiken vaak ook geen rekvisieten.
polyfonie	Letterlijk: meerstemmigheid. Meerstemmige compositietechniek waarbij elke stem een zelfstandige melodie volgt.
processie	Plechtige kerkelijke optocht, waarin vaak heilige voorwerpen worden megedragen. Vaak onderdeel van een viering en voorafgaand aan de dienst of mis, soms als extra inspanning om begane fouten goed te maken.
renaissance	Opleving van de idealen en kunst van de klassieke oudheid. In de veertiende eeuw opgekomen in Italië, met als centrum Florence, later verspreid over heel Europa. Studie en wetenschap staan hoog in aanzien, het wereldbeeld is humanistisch en de invloed van niet-kerkelijke opdrachtgevers neemt toe.
rustica	Ruw bewerkte blokken waarmee delen van gevels zijn gebouwd, vaak toegepast bij Italiaanse palazzi uit de renaissance.

tableau vivant	Bewegingloze voorstellingen waarin mensen als een soort levende standbeelden een verhaal of gebeurtenis uitbeelden.
tourdion	Levendige dans die is ontstaan aan het hof van Bourgondië. De naam is afgeleid het Franse <i>tordre</i> , dat <i>draaien</i> betekent.
traktaat	Verhandeling of verklaring over een afgebakend onderwerp, bijvoorbeeld op het gebied van kunst, filosofie of religie, in de vorm van een pamflet of als onderdeel van een boek.